

РОЗРОБКА МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СЛУЖБАМИ БЕЗПЕКИ ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2015 МІГУС І. П., МІНЕНКО М. В.

УДК 334.1

Мігус І. П., Міненко М. В. Розробка механізму забезпечення економічної безпеки службами безпеки охоронних підприємств

Метою статті є розробка механізму забезпечення економічної безпеки охоронними підприємствами. Стаття присвячена питанням боротьби з загрозами, ризиками, шахрайством і зловживанням службовими обов'язками. Наявність великої кількості загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання обумовила необхідність розробки основних напрямків їх усунення. Особливість системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності полягає в тому, що захист підприємства забезпечується за усіма напрямками та сферами діяльності. На основі економічних методів виділено основні рівні та джерела загроз економічній безпеці. Одним з найбільш ефективних інструментів забезпечення економічної безпеки є механізм, що об'єднує в собі сукупність законодавчих актів, правових норм, спонукальних мотивів і стимулів, методів, заходів, сил і засобів, за допомогою яких забезпечується досягнення цілей безпеки і розв'язання поставлених завдань.

Ключові слова: механізм забезпечення економічної безпеки, ризики, суб'єкти економічної безпеки, джерела загроз, завдання служб безпеки.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 9.

Мігус Ірина Петрівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького (бульв. Шевченка, 81, Черкаси, 18031, Україна)

E-mail: irynamihus@ukr.net

Міненко Маргарита Вікторівна – аспірантка, викладач кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького (бульв. Шевченка, 81, Черкаси, 18031, Україна)

E-mail: margominenko@yandex.ua

УДК 334.1

Мигус И. П., Миненко М. В. Разработка механизма обеспечения экономической безопасности службами безопасности охранных предприятий

Целью статьи является разработка механизма обеспечения экономической безопасности охраняемыми предприятиями. Статья посвящена вопросам борьбы с угрозами, рисками, мошенничеством и злоупотреблением служебными обязанностями. Наличие большого количества угроз экономической безопасности субъектов хозяйствования обусловила необходимость разработки основных направлений их устранения. Особенность системы экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности заключается в том, что защита предприятия обеспечивается по всем направлениям и сферам деятельности. На основе экономических методов выделены основные уровни и источники угроз экономической безопасности. Одним из наиболее эффективных инструментов обеспечения экономической безопасности является механизм, объединяющий в себе совокупность законодательных актов, правовых норм, побудительных мотивов и стимулов, методов, мероприятий, сил и средств, с помощью которых обеспечивается достижение целей безопасности и решения поставленных задач.

Ключевые слова: механизм обеспечения экономической безопасности, риски, субъекты экономической безопасности, источники угроз, задания служб безопасности.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 9.

Мигус Ирина Петровна – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой менеджмента и экономической безопасности, Черкацкий национальный университет им. Б. Хмельницкого (бульв. Шевченка, 81, Черкасы, 18031, Украина)

E-mail: irynamihus@ukr.net

Миненко Маргарита Викторовна – аспирантка, преподаватель кафедры менеджмента и экономической безопасности, Черкацкий национальный университет им. Б. Хмельницкого (бульв. Шевченка, 81, Черкасы, 18031, Украина)

E-mail: margominenko@yandex.ua

UDC 334.1

Mihus I. P., Minenko M. V. Development of Mechanism for Ensuring Economic Security by Efforts of Security Providers

The article is aimed to develop a mechanism for ensuring economic security by efforts of security providers. The article discusses issues of countering threats, risk, fraud and abuse of job duties. The presence of a large number of threats to economic security of business entities necessitated elaboration of major directions of eliminating them. Specific feature of a system of economic security of business entities is that securing the enterprise is fulfilled in all directions and spheres of activity. On the basis of economic methods, the main levels and sources of threats to economic security have been allocated. One of the most effective tools for ensuring economic security is considered a mechanism combining the totality of legislative acts, regulations, incentives and incentives, methods, events, forces and means by which achievement of the objectives of security and implementation of the set tasks is provided.

Key words: mechanism for ensuring economic security, risks, threats to economic security, objectives of security services.

Pic.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 9.

Mihus Iryna P. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Management and Economic Security, Cherkasy National University named after B. Khmelnytsky (bulv. Shevchenka, 81, Cherkasy, 18031, Ukraine)

E-mail: irynamihus@ukr.net

Minenko Margaryta V. – Postgraduate Student, Lecturer of the Department of Management and Economic Security, Cherkasy National University named after B. Khmelnytsky (bulv. Shevchenka, 81, Cherkasy, 18031, Ukraine)

E-mail: margominenko@yandex.ua

Для забезпечення всебічної безпеки суб'єкти господарювання потребують використання для цього послуг відповідних фахівців. Необхідність у залученні таких послуг обумовлена загостренням конкурентної боротьби на зовнішньому та внутрішньому ринках і поширенням промислового шпіонажу. Залучення служб безпеки відображає об'єктивну потребу ділових кіл у зменшенні комерційних ризиків та підвищенні безпеки підприємницької діяльності [4].

Наявність значної кількості загроз економічній безпеці суб'єктам господарювання [6] потребує розробки основних напрямків їх усунення, головним з яких є розробка механізму, що забезпечив би стійку економічну безпеку зазначених суб'єктів. Особливість системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності полягає в тому, що захист підприємства забезпечується за усіма напрямками та сферами діяльності. Одним з найбільш ефективних інструментів забезпечення

економічної безпеки є механізм його забезпечення, що повинен об'єднати в собі сукупність законодавчих актів, правових норм, спонукальних мотивів і стимулів, методів, заходів, сил і засобів, за допомогою яких забезпечується досягнення цілей безпеки і розв'язання поставлених завдань [7].

Пропонується ввести термін «механізм забезпечення економічної безпеки службами безпеки охоронних підприємств», що означає сукупність методів і заходів щодо практичного забезпечення безпеки суб'єктів господарювання охоронними підприємствами.

За допомогою механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання охоронними підприємствами повинен реалізовуватись комплекс заходів в інтересах захисту поточної діяльності від внутрішніх і зовнішніх негативних економічних ризиків. Метою

механізму є створення умов, за яких безпека кожного суб'єкта господарювання, що входить до системи корпоративної відповідальності охоронної фірми, є гарантом захисту та реалізації потреб безпеки. Через механізм з ефективним застосуванням усіх засобів і методів забезпечується стабільність у діяльності підприємств, формуються нові умови їх сталого розвитку.

Відповідно до мети та функціональних складових [5] економічної безпеки механізм повинен вирішувати ряд завдань (табл. 1).

Механізм забезпечення економічної безпеки повинен виконувати функції, вказані на рис. 1.

Механізм забезпечення безпеки служб безпеки охоронними підприємствами [1] будується на принципах, описаних на рис. 2.

Таблиця 1

Завдання механізму забезпечення економічної безпеки

Складові економічної безпеки	Завдання служб безпеки
1	2
Фінансова	Аудит із позиції економічної безпеки підприємства проектів та заходів, пошук слабких місць та варіантів поліпшення
	Моніторинг, прогнозування, своєчасне виявлення причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового збитку
	Створення механізму та умов оперативного реагування на випадки шахрайства персоналу
	Сформувати систему обліку фінансових потоків
Кадрова	Ефективне усунення загроз персоналу
	Створення системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації персоналу суб'єктів безпеки підприємництва
	Організація та супровід кадрової роботи (з позиції захисту економічної безпеки підприємства)
	Аналіз роботи персоналу
Силова	Фізична охорона об'єктів, процесів, персоналу
	Розробка та впровадження спеціальних режимних заходів, що виключають або ускладнюють спроби завдання збитку підприємству, у тому числі фізичної шкоди
	Внутрішні розслідування подій на підприємстві та в зоні його інтересів
	Участь у заходах підприємства (виставки, презентації, переговори, зв'язки із громадськістю, PR-компанії тощо)
Пожежна	Моніторинг, прогнозування, своєчасне виявлення й усунення загроз пожежній безпеці підприємств
	Контроль за дотриманням вимог пожежної безпеки
	Перевірка обладнання, що забезпечує пожежний захист
	Послаблення негативного впливу наслідків порушення пожежної безпеки
Інформаційна	Збір необхідної інформації, у тому числі за допомогою технічних засобів на підприємстві та поза його межами
	Аналітика, оцінка інформації, виявлення тенденцій, прогнози, вироблення рекомендацій стратегічного характеру
	Створення єдиної інформаційної бази даних
	Забезпечити заходи по захисту конфіденційності інформації, що становить комерційну таємницю
Екологічна	Розробка і впровадження заходів з енергозбереження та екологічної безпеки
	Вивчення та впровадження позитивного досвіду у сфері екологічної безпеки
	Визначення власних зон вразливості та знаходження засобів їх елімінації, маскування або захисту
	Визначення нових, перспективних напрямів діяльності та вдосконалення роботи зі створення сприятливих екологічних умов для безпечної діяльності

1	2
Технологічна	Боротьба за ринок і ресурси методами, що виходять за межі традиційного маркетингу
	Вивчення контрагентів
	Вивчення конкурентів – їхнього поточного стану та перспектив розвитку, планів, можливостей, кадрів, ресурсів, технологічних та економічних новинок, внутрішніх і зовнішніх факторів, їх сильні та слабкі сторони
	Моніторинг внутрішніх та зовнішніх процесів на підприємстві, їхній контроль з метою недопущення небезпечного розвитку подій
Майнова	Ефективне усунення загроз посягань на ресурси підприємств при застосуванні правових, організаційних та інженерно-технічних заходів і засобів досягнення необхідного рівня безпеки
	Створення нормативно-правового механізму для максимально можливої локалізації й відшкодування спричиненого збитку неправомірними діями фізичних і юридичних осіб
	Виявлення реальних та потенціальних загроз майну підприємства у внутрішньому та зовнішньому середовищі
	Створення ефективних механізмів взаємодії державних структур з суб'єктами господарювання в питаннях безпеки

Не менш відомим фактом є роль забезпеченості підприємства усіма необхідними видами ресурсів, так зване ресурсне забезпечення підприємницької діяльності: інформаційні, фінансові, правові, трудові, нематеріальні, матеріальні, технологічні ресурси [2].

Необхідним є безперервний циклічний процес пошуку, залучення та використання різних видів ресурсів для запобігання можливих зовнішніх та внутрішніх загроз та/або різнобічного взаємоузгодження економічних інтересів підприємства [8]. Ресурсне забезпечення економічної безпеки підприємства вимагає значних витрат і ґрунтується на комплексному використанні всіх ресурсів, їх відповідності за якістю та кількістю і здатності керівництва використовувати традиційні види ресурсів в новому призначенні

Відповідно, чим вищим є ресурсне забезпечення підприємства та служб безпеки, тим вищим є і сам рівень економічної захищеності організації [3].

Авторами сформовано «Матрицю управлінських рішень з попередження загроз економічної безпеки» (табл. 2), в основу якої покладено принципи прийняття управлінських рішень. Матриця є комплексом взаємопов'язаних елементів всередині багаторівневої структури, що взаємодіють для забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання і знаходяться під постійним впливом зовнішніх і внутрішніх загроз.

В основу механізму вирішення завдань економічної безпеки суб'єктів господарювання покладений принцип субсидіарності [9], який полягає в тому, що попередження загроз економічної безпеки повинно виконуватись на мікроекономічному рівні.

Для практичного втілення виділено шість рівнів у процесі діяльності суб'єктів господарювання: перший рівень – власники, засновники, акціонери; другий рівень – топ-менеджмент, дирекція; третій рівень – персонал; четвертий рівень – організація бізнес-процесів; п'ятий рівень – поточна діяльність; шостий рівень – облік, аналіз, аудит.

Практична реалізація механізму вирішення завдань економічної безпеки службами безпеки охоронних

підприємств здійснюється за допомогою використання матриці співвідношення загроз економічній безпеці, згрупованих за функціональними складовими, та шести рівнів управління суб'єктів господарської діяльності.

Правило прийняття рішення означає, що чим лівіше розміщений стовпчик і вище рядок, тим вище важливість і результативність управлінського рішення протидії загрозам економічній безпеці.

Матрицю управлінських рішень з попередження загроз економічній безпеці також доцільно використовувати при наявності алгоритмічних процесів. Тобто тих, що мають чітку послідовність дій. У такому випадку важливо правильно визначити рівень загрози економічній безпеці та чітко розкрити джерело загрози.

Після визначення цих параметрів необхідно виключити загрозу та мінімізувати ризики, дотримуючись вказаних рекомендацій. Характеристики, у свою чергу, є універсальними. Їх можливо використовувати на підприємствах різної форми власності, сфери діяльності та процедури прийняття рішень.

ВИСНОВКИ

У статті введено термін «механізм забезпечення економічної безпеки службами безпеки охоронних підприємств». З використанням методів класифікації та ранжування виділено основні завдання, функції та принципи механізму забезпечення економічної безпеки. Сформовано матрицю управлінських рішень для вирішення проблем економічної безпеки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Кавун С. В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади / С. В. Кавун. – Х.: ХНЕУ, 2009. – 299 с.
2. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посіб. / М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.
3. Крутов В. В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва : монографія / В. В. Крутов. – К.: Фенікс, 2008. – 496 с.
4. Кузнецов Н. И. Учебник по информационно-аналитической работе / Н. И. Кузнецов. – М.: Яуза, 2001. – 320 с.

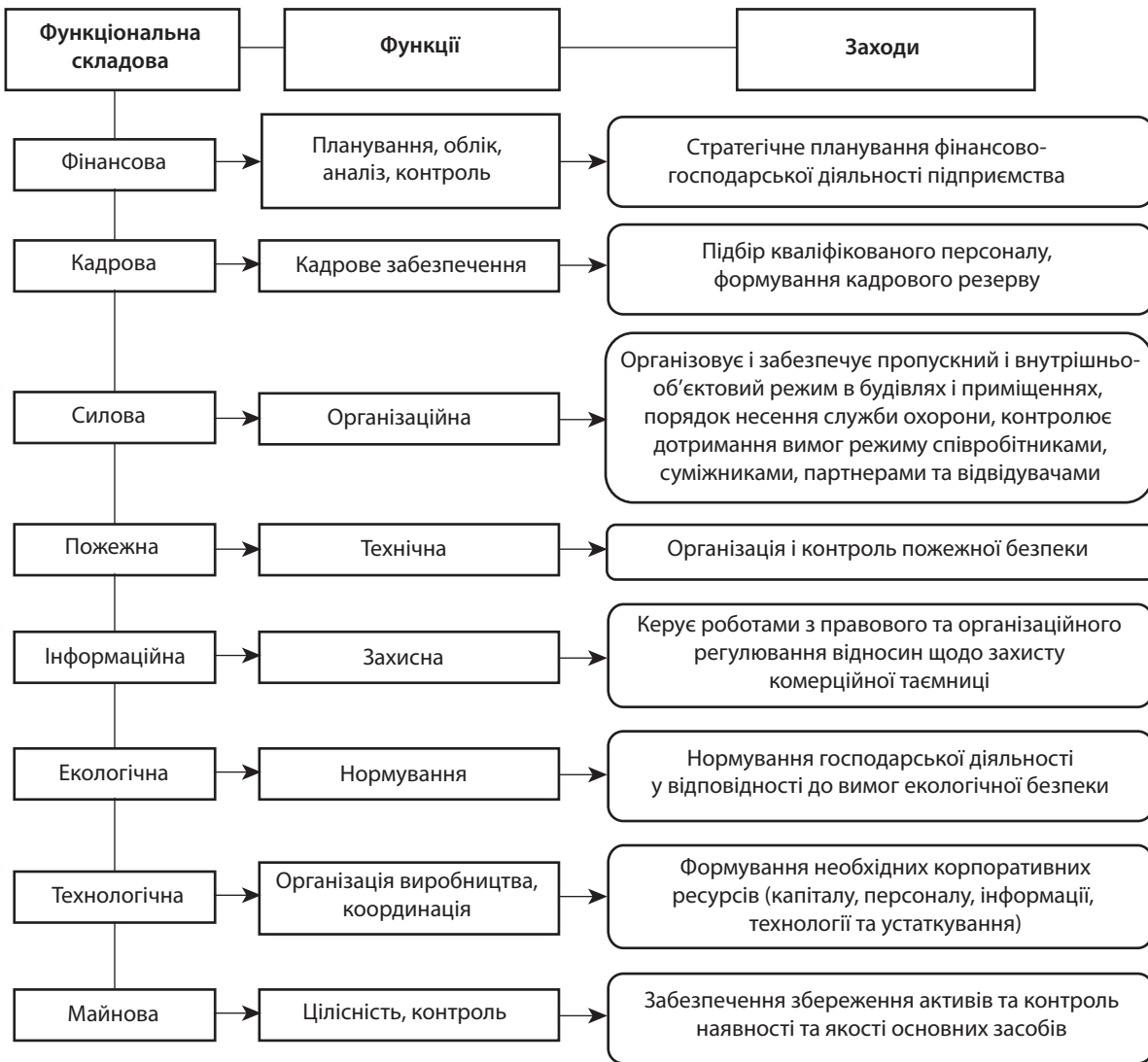

Рис. 1. Функції механізму забезпечення економічної безпеки

5. Міненко М. В. Сутність та види суб'єктів забезпечення економічної безпеки підприємств / М. В. Міненко // Ефективна економіка. – 2014. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2802>

6. Ніколаюк С. І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності : курс лекцій / І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук. – К. : КНТ, 2005. – 320 с.

7. Родіонов О. В. Формування та розвиток економічної безпеки підприємств / О. В. Родіонов, А. В. Черкасов / М-во освіти і науки України, Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : Янтар, 2011. – 314 с.

8. Словник термінів недержавної системи безпеки / Під заг. ред. В. Крутова. – К. : Університет «КРОК», 2008. – 86 с.

9. Экономическая безопасность Украины в условиях рыночных трансформационных процессов : монография / Под общ. ред. В. Г. Ткаченко, В. И. Богачева. – Луганск : Ровеньки, 2007. – 330 с.

REFERENCES

Ekonomicheskaia bezopasnost Ukrainy v usloviakh rynochnykh transformatsionnykh protsessov [The economic security of Ukraine in the conditions of market transformation processes]. Luhansk: Rovenki, 2007.

Kamlyk, M. I. *Ekonomichna bezpeka pidpriemnytskoi diialnosti. Ekonomiko-pravovyi aspekt* [The economic security of entrepreneurship. Economic and legal aspects]. Kyiv: Atika, 2005.

Krutov, V. V. *Stanovlennia ta rozvytok nederzhavnoi systemy bezpeky pidpriemnytstva* [Formation and development of non-state security business]. Kyiv: Feniks, 2008.

Kuznetsov, N. I. *Uchebnyk po informatsionno-analicheskoy rabote* [Tutorial for information and analysis]. Moscow: Yauza, 2001.

Kavun, S. V. *Systema ekonomichnoi bezpeky: metodolohichni ta metodychni zasady* [The system of economic security: methodological and methodical bases]. Kharkiv: KhNEU, 2009.

Minenko, M. V. "Sutnist ta vydy sub'iektiv zabezpechenia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv" [Essence and types of economic security companies]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2802>

Nikolaiuk, I., and Nykyforchuk, D. I. *Bezpeka sub'iektiv pidpriemnytskoi diialnosti* [Security businesses]. Kyiv: KNT, 2005.

Rodionov, O. V., and Cherkasov, A. V. *Formuvannia ta rozvytok ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv* [Formation and development of economic security]. Luhansk: Yantar, 2011.

Slovyk terminiv nederzhavnoi systemy bezpeky [Glossary of non-state security system]. Kyiv: Universytet «KROK», 2008.

Матриця управлінських рішень з попередження загроз економічній безпеці

Рівні загроз економічній безпеці	1 рівень: Власники, засновники, акціонери	2 рівень: Топ-менеджмент, дирекція	3 рівень: Весь персонал	4 рівень: Працівники окремих підрозділів	5 рівень: Працівники, відповідальні за окремі напрями роботи	6 рівень: Працівники бухгалтерського, аналітичного та планового відділів
Джерела загроз економічній безпеці	Фінансова стабілізація субєкта господарювання	Запобігання зниження прибутку, підвищення рентабельності	Підвищення мотивації персоналу в отриманні прибутку	Виконання вимог фінансової безпеки	Підвищення продуктивності праці	Контроль фінансово-господарської діяльності
1. Загрози фінансовій безпеці	Фінансування системи професійної підготовки та перепідготовки кадрів	Вдосконалення кадрової політики, зменшення плінності кадрів	Виконання кваліфікаційних вимог професійної компетентності	Розробка кваліфікаційних вимог до персоналу	Кадрове забезпечення поточної діяльності	Облік і контроль підготовки працівників
2. Загрози кадровій безпеці	Фінансування розробки системи охорони	Розробка положення про фізичну охорону	Забезпечення захисту персоналу	Виконання режимних охоронних заходів	Виконання вимог підрозділів охорони	Аудит і контроль режиму охорони
3. Загрози силовій безпеці	Фінансування засобів пожежного захисту	Розробка положення та організація пожежного захисту	Навчання персоналу користуванню пожежними системами	Монтаж систем пожежного захисту	Виконання вимог систем пожежного захисту	Контроль дотримання пожежної безпеки
4. Загрози пожежній безпеці	Фінансування заходів протидії недобросовісної конкуренції у сфері інформаційної безпеки	Організація системи захисту комерційної таємниці	Навчання персоналу навикам інформаційної безпеки	Розробка стратегії інформатизації діяльності	Інформатизація діяльності	Аудит і контроль дотримання інформаційної безпеки
5. Загрози інформаційній безпеці	Фінансування купівлі екологічно безпечного обладнання і технологій	Організація виробництва екологічно безпечної продукції	Участь у проєктах з нормалізації екологічної ситуації	Виконання вимог екологічних нормативів	Проведення санітарно-гігієнічного моніторингу в процесі діяльності	Аналіз прородоохоронного законодавства
6. Загрози екологічній безпеці	Технологічне переозброєння	Технологічна модернізація виробництва у відповідності до міжнародних стандартів	Підготовка кадрів, що володіють сучасними технологіями	Підвищення конкурентоспроможності виробництва	Реалізація заходів з впровадження сучасних технологій	Аудит в контроль впровадження сучасних технологій
7. Загрози технологічній безпеці	Формування заходів нормативно-правового регулювання	Розробка і реалізація локальних положень з майнової безпеки	Підвищення кваліфікації персоналу із захисту активів	Оптимізація внутрішнього управління майновою безпекою	Виконання вимог охоронної діяльності	Облік і контроль над активами та основними засобами підприємства
8. Загрози майновій безпеці						

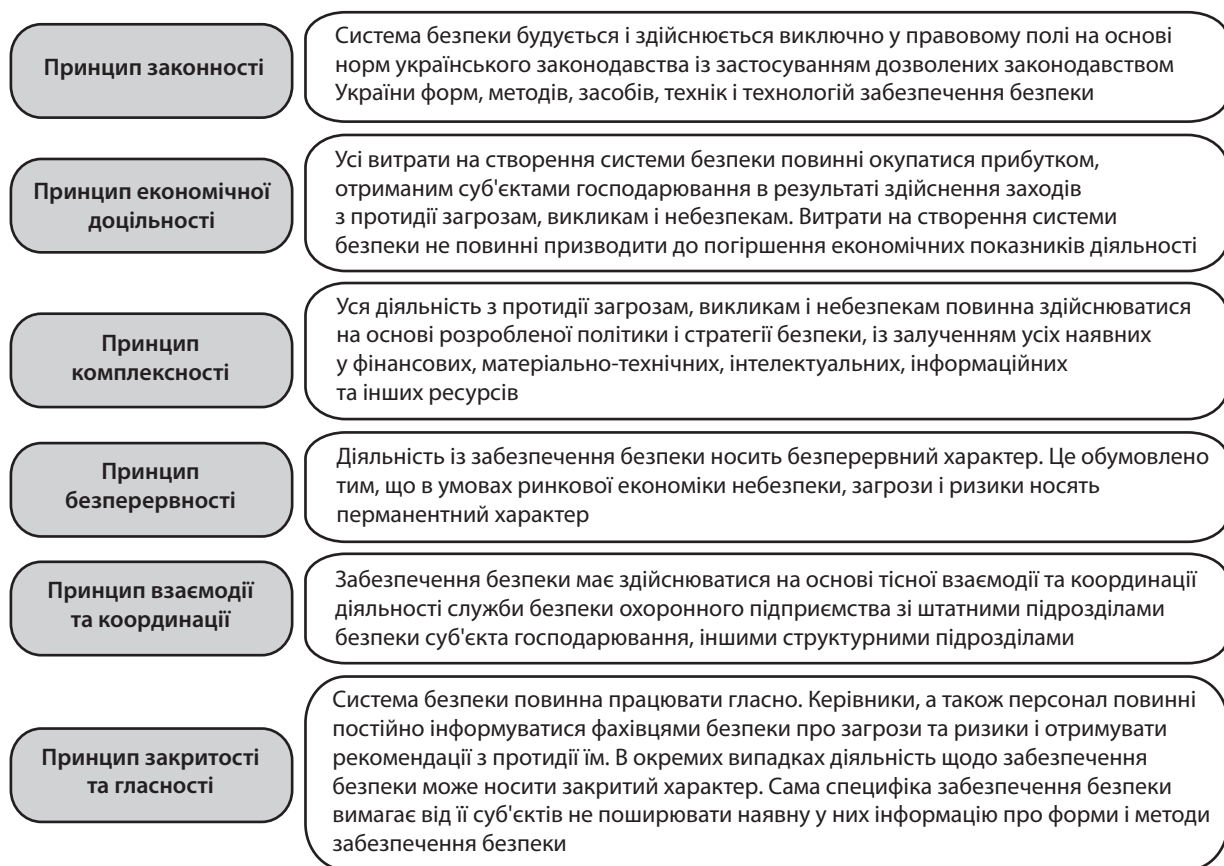

Рис. 2. Принципи дії механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання